

числі і тих, які укладаються з метою хеджування. Правильне та своєчасне ведення документів обліку деривативів є запорукою відповідності наявних даних реальній дійсності.

Подальшого вдосконалення потребують також і форми фінансової звітності, які не відображають інформацію про операції хеджування товарними деривативами. Хеджування товарними деривативами є строковим процесом. На протязі дії товарних деривативів відбувається значні цінові коливання. Проте, існують також і події, які пов'язані з операціями хеджування та відбуваються після закінчення строку їх дії. Тому, для вдосконалення понятійного апарату з метою створення єдиної термінології для цілей бухгалтерського обліку пропонується виокремити поняття такі поняття як «Цикл товарного деривативу», «Операційний цикл товарного деривативу» та «Післяопераційний цикл товарного деривативу».

У відповідності до операційного та неопераційного циклу пропонується розрізняти наступні етапи бухгалтерського обліку деривативів: облік на дату укладання товарного деривативу, облік на дату переоцінки товарного деривативу, облік на дату виконання товарного деривативу та облік на дату погашення товарного деривативу.

Від початку укладання будь-якого виду деривативу до моменту його виконання чи закриття відбувається багато подій, які необхідно реєструвати, а тому вдосконалення документування операцій хеджування товарними деривативами призведе до більш точного та повного обліку.

Література:

1. Бойко К. В. Організація обліку хеджування в управлінні підприємством переробної промисловості / К. В. Бойко // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль 2010. – С. 192-196.

2. Здреник В.С. Бухгалтерський облік і контроль операцій з похідними фінансовими інструментами: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / В.С. Здреник ; ЖДТУ. — Ж., 2010. — 23 с. — укр.

УДК 657.4

Денчук П.Н.,

к.е.н., доцент кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

Рожелюк В.М.,

к.е.н., доцент кафедри обліку
в державному секторі економіки та сфері послуг,
Тернопільський національний економічний університет

РОБОЧИЙ ПЛАН РАХУНКІВ: ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ

Одним із елементів технології облікового процесу є формування робочого плану рахунків. Питання його вдосконалення, на наш погляд,

потребує особливої уваги. Ця проблема надзвичайно важлива, оскільки вимоги передбачені нормативно-правовими документами з бухгалтерського обліку необхідно адаптувати до практики роботи конкретного суб'єкта господарювання та його галузевих особливостей. Це можливо лише при гнучкому плані рахунків, в систему побудови якого можна вносити зміни без кардинальної реорганізації всього плану. Такі зміни притаманні підприємствам при освоєнні нових видів діяльності, проведенні чи вдосконаленні операцій, які раніше не проводились. Для цього в робочому плані рахунків необхідно передбачити побудову субрахунків таким чином, щоби була задіяна велика кількість рахунків другого порядку, оскільки від того, яким чином побудована система субрахунків, залежить зручність роботи з рахунковим планом.

При всій жорсткості та не гнучкості підходу до відображення інформації в системі бухгалтерського обліку, робочий план рахунків повинен забезпечити певну ступінь свободи при конструюванні інформаційної системи. Тому одним із важливих завдань є формування концептуальних підходів, які би на практиці дозволили найкращим чином сформувати робочий план рахунків, оптимальну схему побудови якого наведено у таблиці 1.

На кожному підприємстві з метою отримання оперативної і достовірної інформації в узагальнюючих показниках про господарські та фінансові операції для прийняття управлінських рішень повинна бути розроблена раціональна система відкриття субрахунків і аналітичних рахунків та їх кодування. Такі системи обліку важко реалізувати при ручній обробці інформації, проте цю проблему можливо вирішити з допомогою сучасних автоматизованих систем обробки облікових даних.

Аналіз систем обліку запропонованих науковцями [1,2,3] дозволяє сформулювати рекомендації, використання яких дозволить без особливих складнощів формувати кожному підприємству свої системи кодування субрахунків і рахунків аналітичного обліку:

- робочий план рахунків може складатись з 10 класів рахунків, кожний з яких включає до 20 синтетичних рахунків. Така побудова дає можливість на порядок збільшити число синтетичних рахунків в порівнянні з діючим планом рахунків і створити інформаційну структуру, яка оптимально використовує передові інформаційні технології;
- всі рахунки розбити на три розділи: балансові рахунки (6 класів рахунків – 1-6); рахунки витрат-доходів-результатів (3 класи рахунків – 7-9); рахунки позабалансового обліку (1 клас рахунків – 0);
- підприємство самостійно приймає рішення про введення позицій синтетичних рахунків які необхідно для більш детального і прозорого ведення бухгалтерського обліку;
- необхідно розширити систему типових субрахунків, тобто рахунків другого порядку для більшої деталізації основного синтетичного рахунку;
- необхідно укрупнити аналітичність субрахунків, тобто сформувати об'ємну систему аналітичних ознак кожного субрахунку.

Схема побудови робочого плану рахунків підприємства

Параметр плану рахунків	Підхід, який застосовується для побудови плану рахунків
Можливість регулювання складу синтетичних рахунків в межах обраної облікової політики	Уніфіковані рахунки - рахунки фінансової бухгалтерії. Є обов'язковими і застосовуються всіма підприємствами. При необхідності підприємство може вводити додаткові рахунки. Індивідуальні рахунки – рахунки управлінської бухгалтерії. Є типовими. Підприємство самостійно обирає необхідні рахунки виходячи із специфіки діяльності та потреб внутрішнього управління та контролю.
Регулювання складу і змісту аналітичних рахунків	Субрахунки – рекомендована номенклатура. Вибір здійснюється підприємством самостійно виходячи з потреб управління, контролю Аналітичні рахунки – можливі критерії виділення рахунків. Розробку системи аналітичних рахунків здійснює підприємство.
Структура плану рахунків	Ієрархічна (синтетичний рахунок – субрахунок – аналітичний рахунок).
Ознаки вибору рахунків для включення в план рахунків	Рахунки, виділенні за функціональною ознакою. Рахунки для групування фактів господарської діяльності, але тільки тих, що відбулися.
Критерії розмежування рахунків синтетичного та аналітичного обліку	Одиниця узагальнення в синтетичному розрізі – ступінь класифікації, яка визначає економічно однорідні елементи за функціональним призначенням. Синтетичні рахунки - верхня межа узагальнення інформації про факти господарської діяльності, тобто подальше узагальнення не є метою поточного обліку і відноситься до балансового узагальнення. Одиниця узагальнення в аналітичному розрізі – ступінь класифікації, яка визначає однакову натурально-речову форму об'єктів, включаючи їх якісні характеристики. Аналітичні рахунки – нижня межа узагальнення інформації про об'єкти господарської діяльності.
Фактори, які визначають кількість синтетичних рахунків	Зміст реального процесу господарської діяльності. Зручність користування планом рахунків.
Довжина кодового позначення синтетичних	Два знаки

Література:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік: від рахівництва до інтервованої інформаційної системи // Бухгалтерський облік і аудит. – 1998. №5. – С.9-17.
2. Пушкар М.С. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні (теоретико-методологічні аспекти): Моногр. /М.С. Пушкар. - Тернопіль: Економічна думка, 1999. - 422с.
3. Щирба М.Т. Облікова політика в системі управлінського обліку: моногр./ М.Т. Щирба. - Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2011. – 340с.

УДК 657

Домбровська Н.Р.,

к.е.н., доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

ПОБУДОВА ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Якісна економічна інформація, акумульована обліковою системою господарюючого суб'єкта за звітний період, має забезпечувати можливість приймати зважені економічні рішення, скеровані на оптимізацію функціонування підприємства і його подальший розвиток з метою нарощування потенціалу власного капіталу за рахунок заробленого прибутку. Звіт про фінансовий стан (Баланс) є ключовою формою фінансової звітності, яка дає змогу зовнішнім і внутрішнім користувачам інформації оцінити фінансовий стан підприємства.

Аналіз розбіжностей між вітчизняними та міжнародними обліковими стандартами стосовно Звіту про фінансовий стан (Балансу) – важливе завдання наукових досліджень. Декотрі науковці, зіставляючи вимоги вітчизняних і міжнародних стандартів, відзначають, що для міжнародних стандартів не характерна жорстка регламентація побудови балансу. С. Голов класифікує відмінності за критеріями формату балансу, поділ статей у балансі на поточні та непоточні активи, поточні та непоточні зобов'язання, ступінь деталізації інформації, фінансові активи, інвестиції в асоційовані підприємства [1, с. 182]. О. Петрук, аналізуючи відмінності, виокремлює невстановлений в МСФЗ порядок ліквідності, окремі термінологічні неузгодженості та специфіку застосування оцінки за справедливою вартістю [2, с. 105].

У МСБО 1 наведено мінімальний перелік статей Звіту про фінансовий стан та передбачено можливість приєднання додаткових статей, заголовків та проміжних підсумків, якщо це доречно. Слід відзначити, що такої можливості в П(С)БО 2 не передбачено. Орієнтовний перелік рядків Звіту про фінансовий стан (Балансу) згідно МСБО 1 такий: основні засоби; інвестиційна нерухомість; нематеріальні активи; фінансові активи; інвестиції, обліковані із застосуванням методу участі в капіталі; біологічні активи; запаси; торговельна та інша